

ДО

ПРЕДСЕДАТЕЛЯ НА НАУЧНОТО ЖУРИ

**по конкурса за заемане на академична длъжност
„професор“ към катедра „Философски и
политически науки“, Философски факултет на
ЮЗУ „Неофит Рилски“, Благоевград**

РЕЦЕНЗИЯ

от проф. д.н. Лазар Георгиев Копринаров, преподавател в ЮЗУ „Неофит Рилски“, Благоевград, член на Научното жури в конкурс за академична длъжност „професор“, Област на висшето образование: 3. Социални, стопански и правни науки; Професионално направление: 3.3. Политически науки; Научна специалност: Политология (История на политическите учения и теория на политиката)

Настоящата рецензия е изготвена въз основа на документите, постъпили за участие в конкурса за професор по политология /История на политическите учения и теория на политиката/, обявен от ЮЗУ „Н. Рилски“ в Държавен вестник бр. 59 от 29. 07. 2016 г., в съответствие с изискванията на ЗРАСРБ, ППЗРАСРБ и правилниците на ЮЗУ „Неофит Рилски“, както и съгласно Заповед №1881/02.09.2016 г. на Ректора на ЮЗУ. Рецензията е възложена на съвещание на членовете на научното жури за конкурса /Протокол №1/07.10.2016 г./.

Декларирам, че не съм свързано лице по смисъла на § 1, т.5 от Допълнителните разпоредби на ЗРАСРБ с кандидата, участващ в конкурса за професор, както и че нямам частен интерес, който би могъл да влияе върху безпристрастното и обективно изпълнение на работата ми като член на журито по този конкурс.

1. Обща оценка на материалите по конкурса

За участие в обявения конкурс е подал документи единствен кандидат – доц. д-р Борис Филипов Манов от катедра „Философски и политически науки“, Философски факултет, Югозападен университет „Неофит Рилски“ – Благоевград. Представеният от кандидата комплект от материали на хартиен и електронен носител е в съответствие с процедурните правила при провеждане на конкурси за заемане на академични длъжности в ЮЗУ „Неофит Рилски“. Основание за настоящата рецензия са представените от кандидата документи и материали.

2. Персонална характеристика на кандидата

Доц. д-р Борис Манов е роден на 28. 11. 1954 г. в Благоевград. През 1979 г. е завършил специалност „Философия“ в Софийския университет „Св. Климент Охридски“. Професионалното си развитие започва през 1988 г., когато получава научната степен „доктор по философия“/“кандидат на философските науки“/. Хабилитира се през 1991г. във ВСУ „Л. Каравелов“, София. През 2000 г. е избран за доцент в ЮЗУ „Неофит Рилски“-Благоевград.

Доц. д-р Б. Манов осъществява активна и успешна административно-управленска дейност. Бил е ръководител на катедра „Социални и хуманитарни науки“ във ВСУ „Л. Каравелов“ /1991-1992 г./, от м. декември 2014 г. ръководи катедра „Философски и политически науки“ във Философски факултет на ЮЗУ „Неофит Рилски“, Благоевград, а от 2015 г. е декан на този факултет. Член е на Академичния съвет на ЮЗУ. Заема ръководни длъжности и в няколко недържавни научни институции.

Доц. д-р Б. Манов е преминал през курсове за повишаване на квалификацията и е специализирал в Московския държавен университет „М. Ломоносов“ /1988 г/ и в Университета на Падуа, Италия/2009 г./. Осъществил е международна мобилност по Програма „Еразъм+“, като е чел

курс от лекции по история на европейската политическа мисъл в Държавен университет в Тетово, Република Македония /2015 г./.

Доц. д-р Б. Манов взема активно участие в разнообразни научно-организационни дейности:

А/. Участва в поредица от акредитационни процедури на НАОА. Ръководител е на Експертната група за Програмна акредитация на докторска програма в ПН 3.3 „Политически науки“ – Международни отношения, СУ „Св. Кл. Охридски“, а също така е член на Експертната група за Програмна акредитация на ПН 3.3 „Политически науки“ на АУ в България, Благоевград; в НБУ, София и в СУ „Св. Кл. Охридски“, София.

Б/Ръководи или членува в редколегиите на следните научни издания:

1.Отговорен редактор на „Годишник на катедра „Философски и политически науки“ във Философския факултет на ЮЗУ Н. Рилски”; 2.Член на редколегиата на електронно списание „Проблеми на постмодерността“; 3.Член на редакционния съвет на научното списание „Български икономически преглед“; 4.Член на редакционния съвет на научното списание „Век науки и образования“ – г. Астана, Казахстан; 5.Член на редакционния съвет на научното списание „Philosophica. International Journal of Social and Human Sciences“- Р. Македония.

В/Членува в няколко научни организации:1. Съюз на учените в България; 2. Геополитически център „Евразия“ /заместник-председател/; 3.Българска асоциация за политически науки; 4. Дописен член на Българска академия на науките и изкуствата; 5. Institute of Political Research – Грузия.

Г/. Бил е член на пет научни журита по конкурси за академични длъжности и научни степени в ИИОЗ-БАН; СУ „Св.Кл.Охридски“ ; УНСС ; ЮЗУ.

Д/ Ръководител е на трима докторанти по политология.

3. Оценка за учебно-преподавателската дейност на кандидата

Доц. д-р Манов има богата и многостранна учебна-педагогическа дейност в различни факултети на ЮЗУ „Неофит Рилски“, както и в рамките на различни образователно-квалификационни степени. През периода от 2006 до 2016 г. той е бил титуляр на лекционни курсове по 12 различни учебни дисциплини: Геополитика, Философия на политиката, Теория на политическия мениджмънт, Въведение в политологията, Философия на научното познание, Теория на политиката, История на политическите идеи, Методология на научните изследвания, Политическа етика, Философия и религия, Фирмена култура и бизнес етика, Въведение във философията. Този широк преподавателски спектър е показател както за това, че доц. д-р Б. Манов притежава многообразни преподавателски компетентности, така и за неговата готовност да откликва на потребностите и на необходимостта от актуализиране на учебните планове.

От преки впечатления мога да свидетелствам, че лекции на доц. д-р Б. Манов се посрещат с подчертан интерес от неговите студенти. Той се ползва със заслужен авторитет сред тях. Освен това заслужава специално отбелязване умението на доц. д-р Б. Манов да въвлече студентите в научно-изследователска дейност. Заедно с двама студенти той има колективна публикация по проблеми на киберсигурността. Учредител е и в продължение на няколко години ръководи „Дискусионен клуб на младия политолог“ във Философски факултет.

4. Оценка на научната продукция на кандидата

За участие в конкурса доц. д-р Б. Манов е представил две самостоятелни монографии/“Парадигми и доктрини в европейската политическа мисъл. Теория и история на политологичната историография“, Благоевград: УИ „Неофит Рилски“, 2014, 358 с. и „Евразийство в България. Научно-исторически анализ“, Saarbrücken: Palmarium Academic Publishing, 2014, 148 с./, едно учебно пособие, една студия, две колективни монографии, в които участва с по една глава, както и 18 статии. Втората от посочените

монографии е издадена на руски език в Германия. Три от статиите са публикувани на английски език. Една от тях /“On the Known-Unknown Croce on the Reception of the Philosophical and Political Work of Croce in Bulgaria“/ е поместена в италианското списание *Rivista di storia della filosofia*, което се листва в Scopus. Представените публикации са рецензирани от хабилитирани преподаватели на водещи университети и други научни организации в страната и чужбина. Те присъстват в научния живот, за което говори справка за цитиранията на кандидата от други автори. Публикациите, депозирани за участие в конкурса са направени през последните десет години и не са част от научната продукция по хабилитацията на доц. д-р Б. Манов.

Публикациите, предложени от кандидата, са на проблематика, която напълно отговаря на изискванията на конкурса. В основната част от тях се разглеждат теми и проблеми от историята на политическите идеи и доктрини. На такава проблематика са двете монографии на кандидата. Различията между тях са в това, че докато в „Евроазийство в България“ се разглежда едно конкретно идейно течение, в „Парадигми и доктрини...“ е направен успешен опит за систематизиране на цялата /европейска/ политическа мисъл. Първата монография е с характера на портрет, втората е с характера на методология. На въпроси, свързани с историята на политическите идеи, са посветени и публикациите с № № 3, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 15. Заслужават отбелязване два положителни момента при общия поглед върху тези текстове: а/ доц. д-р Б. Манов изследва политически мислители и идеи в много широк времеви диапазон – от Платон и Августин до Б. Кроче, Ортега-и-Гасет, Попър и Е. Фром; б/ доц. д-р Б. Манов доразвива идеите си в най-новите си публикации – например, статията „Рефлексивният подход в политологичната историография – алтернативи и перспективи“/№7/ е своеобразно продължение на монографията „Парадигми и доктрини...“.

Приемам като най-съществена и приносна от научна гледна точка монографията „Парадигми и доктрини в европейската политическа мисъл”. Като разяснява ограниченията на хронологичния подход, доц. д-р Б. Манов разработва друг реконструктивен модел на историята на политическото знание. Той обосновава нова перспектива за представяне на историята на политическата мисъл – като специфична диалектика на динамизъм и статика, т.е. като последователно и „прекъснато” движение на политически доктрини, чието съдържание е предопределено от валидната за съответната епоха парадигма. От методологическа гледна точка монографията е организирана върху пресечната точка на два подхода – типологичен и исторически. От една страна доц. д-р Б. Манов обосновава идеята за историята на политическата мисъл като процесуална смяна на теоретични политологически парадигми, а от друга той персонифицира тези парадигми чрез анализа на доктрините на конкретни мислители. В този смисъл изложението е съчетание на логическо и историческо, на абстрактно и конкретно, на типологично и персонално ниво при разглеждане развитието на европейската политическа мисъл.

Доц. д-р Б. Манов защитава тезата за наличието на три парадигми в историята на европейската политическа мисъл – космологично-теологична, социално-хуманистична и космологично-хуманистична. Той осмисля същността и различията помежду им като наличие в дадена историческа епоха на „всеобщ инвариантен обяснителен принцип на изграждането на политическите възгледи и теории”, който с хода на времето се изменя и добива същностно нов характер. В рамките на космологично-теологичната парадигма причината на политиката се интерпретира като външно-положена на човешкото общество – в космичното или божественото начало. При социално-хуманистичната парадигма причината вече е вътрешно присъща на обществото. Тя се строи върху разбирането, че „социалното устройство и историята на обществото са резултат не на космическа или

божествена предопределеност, а на вътрешно присъщи на човешкото общество характеристики и механизми на съществуване и развитие”. Последната по време парадигма – космологично-хуманистичната – се интерпретира като преодоляващо продължение на предходните две парадигми. Тя се осмисля като „възраждаща, запазваща и обединяваща в ново, логично и хармонично цяло „работещите” в новите условия идеи на вече преодолените парадигми. Третата парадигма се оценява от Б. Манов като „синтез между общество и природа и установяване не на предопределена, а на изградена хармония” между тях. Според автора тази парадигма, макар началото ѝ да е положено през първата половина на XX век, е все още в процес на „постепенно натрупване, възприемане и утвърждаване”.

В посочените три парадигми Б. Манов откроява пет различни политически доктрини, които се разглеждат като своеобразни конкретизации на „матриците” на всяка една от трите парадигми. Космологично-теологичната парадигма е представена чрез две доктрини - за естествения произход на държавата и за божествения произход на държавата. Социално-хуманистичната парадигма е „определена” с други две доктрини - за рационалното създаване на държавата и за историческия произход на държавата. Илюстрация на космологично-хуманистичната парадигма е доктрината за ноосферичното политическо устройство на обществото. В основата на посочените разграничения между различните доктрини доц. Б. Манов поставя възгледа за държавата. Той обосновава това си разбиране с аргумента, че „държавата е единствения вечно присъщ елемент на системата на политическото – от неговото възникване до неговото съществуване в съвременната глобална епоха”.

В „Евразийство в България. Научно-исторически анализ“ доц. д-р Б. Манов разглежда евроазийството от една страна като философско-историческа програма, а от друга – като идейно-политически проект. В първата глава на

монографията се анализират генезисът и категориалният апарат на евроазиатската идеология. Експлицирано е съдържанието на основните категории на евроазиатците – *месторазвитие* и произтичащата от него идея за полицентризъм на историческото развитие, *туранство* като самобитност на евразийската държавност, *идеократия* като своеобразен етатизъм и морално-сплотяваща сила, *патриотизъм*, разбран като утвърждаване на равноценност на националните култури и невъзможност за съществуването на общочовешка култура. Втората глава, която смятам за най-значима от научна и историографска гледна точка, е посветена на специфичните връзки между евроазиатството и България. Доц. д-р Б. Манов се противопоставя както на тезата за липсата на диалог и на всякакви пресечни точки, така и на тезата за наличието на някакъв „синтез“ между евразийските идеи и българската социално-политическа мисъл през 20-те и 30-те години на миналия век. Според него резултатът от това „съжителство“ е формиране на специфична духовна ситуация, създаваща „нов дух на времето“. В останалата част от монографията се тематизира идеята за евроазиатството като теоретико-идеологична алтернатива на моноцентричния, неолиберален глобализационен модел.

Наред с изследванията си в областта на история на политическите идеи, доц. д-р Б. Манов е представил за конкурса свои публикации, в които разработва отделни проблеми на теорията и историята на политическото познание. Заслужават отбелязване статиите, посветени на историята и същността на идеята за толерантността, както и за значението и мястото на православното християнство в съвременното общество, за джендърните проблеми в християнството и т.н.. В последните три години доц. д-р Б. Манов има и публикации по проблеми на националната сигурност, свързани с демографското развитие, с киберсигурността и т.н.

Прегледът на представените за участие в конкурса публикации дават основание за преценката, че доц. д-р Б. Манов се е оформил като задълбочен

изследовател, който има свой личен почерк и притежава оригинални идеи по разработваните от него теми. Публикациите го представят като автор, който умее да анализира и да прави аргументирани обобщения и изводи. Публикациите се характеризират с ясен стил, с отлична логическа подредба, с последователно прокарване на защитаваните тези.

5. Идентифициране и оценка на научните приноси

Приемам за основателни заявените от кандидата научни приноси. Те могат да бъдат сведени до следното:

- Чрез разработения от доц. д-р Манов парадигмално-доктринален подход е създадена оригинална методологическа и историко-теоретична концепция за изследване историята на политическата мисъл;
- Работейки в областта на историята на политическите идеи, доц. д-р Б. Манов въведе политическата философия на Августин Блажени и на Бенедето Крочев научно обръщение в българската политология.
- Следвайки и развивайки сравнителния анализ на историята на идеите, доц. д-р Б. Манов има принос в изучаването на взаимовлиянията между възникването на евроазийската доктрина и българската философско-политическа мисъл от 20-те и 30-те години на XX век.

6. Критични бележки и препоръки

Монографията на доц. д-р Б. Манов „Парадигми и доктрини в европейската политическа мисъл“ има новаторски характер, защото формира нова перспектива за интерпретиране историята на политологическата мисъл. Но ми се струва спорна тезата, че държавата е същност на политическото. При такова разбиране е трудно да се обоснове наличието на политологична мисъл преди появата на държавата. Ако се приеме схващането за държавата като „клетка“, от която може да се изведе цялата мрежа на политическата мисъл, погрешното отъждествяване на обществото и държавата би било трудно преодолимо.

Препоръчвам на доц. д-р Б. Манов да подготви на монография за теория на политиката. В много от представените за конкурса статии се предлагат интересни визии за различни елементи на една такава теория. Препоръчвам на доц. д-р Б. Манов да ги обобщи, допълни и издаде като монографично изследване.

7. Лични впечатления

Личните ми впечатления за доц. д-р Б. Манов имат десетгодишна давност и са резултат от интензивните ми професионални контакти с него по време на общата ни работа в катедра „Философски и политически науки“. През този достатъчно продължителен период у мен се затвърди представата за него като за изследовател, преподавател и колега, който притежава високо чувство за отговорност, но и отзивчивост към проблемите на колегите; който е делови и неотстъпчив към дисциплината на другите и на себе си, но същевременно е много коректен и добронамерен; който се отнася толерантно и с уважение, но същевременно принципно и вискателно към студентите и членовете на академичния състав.

7. Заключение

Като имам предвид, че доц. д-р Б. Манов има научна продукция с установени оригинални научни и методологически приноси; че осъществява научно ръководство на докторанти, както и че има необходимата учебна заетост по самостоятелни дисциплини, смятам, че той отговаря на всички изисквания за заемане на академичната длъжност „професор“ съгласно ЗРАСРБ, Правилника за неговото прилагане, както и Вътрешните правила за развитие на академичния състав в ЮЗУ "Неофит Рилски". Това ми дава достатъчно основания като член на научното жури по този конкурс да гласувам „ЗА“ присъждането на академичната длъжност „професор“ на доц. д-р Борис Манов ОВО: 3. Социални, стопански и правни науки; ПН 3.3. Политически науки; Научна специалност: Политология (История на

политическите учения и теория на политиката), както и да призова и останалите членове на журито да подкрепят това решение.

Благоевград, 31 октомври 2016 г.

Проф. д.н. Лазар Копринаров